

Plukovník Ing. Václav Veselý:

Přechod Marny Němci v červenci 1918.¹⁾

Úvod.

Ve světové válce provedla vojska obou válčících stran mnoho přechodů přes vodní toky za nejrůznějších taktických situací. Ze všech druhů přechodů je překročení vodního toku, za nímž nepřítel měl čas zařídit se k obraně a disponuje značnými obrannými prostředky, jednou z nejchoulostivějších operací vůbec. Takový přechod nazýváme násilný a za světové války se setkáváme s dvěma zvláště zajímavými případy násilného přechodu. Jeden se udál na italském bojišti (Přechod Rakusanů přes Piavu v červnu roku 1918) a druhý na frontě francouzské (Přechod Marny Němci dne 15. července 1918).

První případ popisuje velmi podrobně a instruktivně gen. v. v. Jan Mišek v svém díle „Boj o řeky“. Co se týče druhého případu, zabývají se jím různá francouzská a německá pojednání.²⁾ Přechod přes Marnu je zajímavý zejména tím, že před jeho zahájením byl znám Francouzům operační úmysl Němců; byl tedy zahájen bez překvapení protivníka. Pokusím se podle uvedených pramenů vylíčit průběh tohoto přechodu, zdůrazniti zvláště ty okolnosti, které přechod podporovaly nebo ztěžovaly a z prokázaných skutečností zdůrazniti zásady, které musíme mítí na zřeteli při provádění takové operace.

Přípravy k přechodu.

Všeobecná situace. Květnovou ofensivou v r. 1918 podařilo se Němcům dosáhnouti Marny od Château-Thierry až po Vandières. U Vandières fronta opouští Marnu a probíhá všeobecně severovýchodním směrem (Remeš mimo).

Myšlenka manévru. Všeobecný útok na celé frontě mezi Château-Thierry a Massiges, t. j. na šířce 90 km. V rámci tohoto útoku měla část útočící VII. německé armády (generál von Boehm) překročiti Marnu na frontě 18 km mezi Mont-Saint-Père a Vandières, získati solidní předmostí a v dalším působiti podél obou břehů Marny ve směru na Epernay, kterého mělo býti dosaženo prvního dne.

Jednotky zúčastněné při přechodu. Jednotky určené pro operaci na Marně tvořily, jak bylo již řečeno, část VII. německé armády von Boehmovy. Byly složeny ze tří armádních sborů:

Arm. sbor von Kathen: 10. div. a 36. div. v 1. sledu. V záloze 10. zeměbrancecká divise.

Armádní sbor von Wichura: 23. div., 200. div. a 1. gardová divise v 1. sledu. V záloze 6. bavorská záložní divise.

Armádní sbor von Conta: 37. div., 113. div., 10. zál. div. a 2. gardová div. (operující severně od Marny) v 1. sledu. V záloze 28. zál. divise.

¹⁾ Colonel Baills: Franchissement de fleuves par les armées modernes. — Kurt Hesse: Das Marne-Drama des 15. Juli 1918. — Mjr. Wörlen: Die Pioniere bei Flussübergangen im Weltkrieg.

²⁾ Výstižné vylíčení viz: Plk. Baills: Revue du génie, srpen—září 1931. Pozn. red.

Z těchto tří armádních sborů (12 divisí) bylo určeno pro přechod a pro následující operace 10 divisí (mimo 2. gardovou a 20. zál. divisi). Určené divise také Marnu skutečně překročily, takže jižně od Marny bojovalo celých 10 divisí.

Úkolem přecházejících jednotek bylo dosáhnouti co nejrychleji hlubokého předmostí, aby dělostřelectvo mohlo býti přemístěno na jižní břeh a aby francouzské polní dělostřelectvo nemohlo účinně postřelovati místa přechodu; hloubka získaného předmostí měla býti také dostatečná pro eventuální jeho obranu.

Příprava. Všech osm divisí, určených přejíti Marnu v 1. sledu (viz náčrt), zúčastnilo se vesměs velkých ofensiv r. 1918.³⁾ Co se týká morálního stavu, byly 4 divise (10., 37., 1. gard. a 10. zál. div.) považovány za velmi dobré, tři další divise (36., 113. a 200.) za dobré a 23. divise za méně dobrou. Podobný poměr byl i u divisí v záloze.

Až do zahájení útoku byly záložní divise v přední obranné čáře, každá v oblasti svého armádního sboru a divise, určené za přechodu do 1. sledu, dlely na odpočinku, aby mohly býti podrobeny zvláštnímu výcviku. Doba odpočinku nebyla u všech stejná, pohybovala se mezi 10 až 42 dny.

Vyjímaje 36. divisi byly všechny divise rozloženy za odpočinku blízko větších řek, aby mohly cvičiti přechody. Tento výcvik kromě nutných zvláštností a podrobností byl věnován hlavně cvičením přechodu řeky s následujícím útokem a boje v lesích. Cvičení byla prováděna v praporu a v pluku, nikdy v divisi, a snahou velení bylo přiblížiti cvičení co možná nejvíce předvídané skutečnosti.

Tato cvičení dobře vedená a několikrát opakovaná měla nepochybně veliký instruktivní význam jak pro velitelství, tak pro sama vojska, neboť právě na základě zkušeností získaných těmito cvičeními byly vydány armádními sbory všeobecné směrnice o přechodu přes řeku a o boji v lesích.

Výcviku se zúčastnili také pionýři. Bylo nutno je velmi intensivně cvičiti, zejména v rychlém převážení a v stavbě válečných mostů; byla tomu věnována doba od polovice května do konce června na Oise a Móse.

V době tohoto výcviku pracovalo se také pilně o přípravě útočné základny. Bylo potřebí upravit komunikace, umístiti dělostřelectvo, zásobiti je střelivem, zříditi leteckou službu a připravit, vlastně přesunouti všechn materiál potřebný k překročení Marny.

K o m u n i k a c e. Pro útok měli Němci k dispozici na železničních osách jednu jednokolejnou, jednu dvoukolejnou železniční trať a tři úzkorozchodné polní dráhy, z nichž třem armádním sborům určeným pro přechod mohla sloužiti jedna železniční trať a dvě úzkorozchodné dráhy.

K pochodu na Marnu bylo dále k dispozici pro ony tři armádní sbory 7 sjízdných silnic, jejichž stav nebyl však technicky nikterak zvláštní. Nutno ještě poznamenati, že všech komunikačních os v oblasti řečených tří armádních sborů používaly i druhé útočící sbory VII. armády.

³⁾ 8 divisi je počítáno mimo 2. gard. div., která postupovala mimo Marnu, jak z náčrtu je zřejmo. Pozn. red.

Celkem lze říci, že německá komunikační síť byla vybudována pro akci na Marně jen prostředně a byla nezpůsobila k zásobování fronty tak velikého útoku. Naskytá se tedy bezděky otázka, proč Němci nevěnovali náležitou pozornost těmto nepříznivým komunikačním poměrům. Pravděpodobně proto, že byli přesvědčeni o dobytí Remeše již prvního dne, čímž by se jejich dopravní situace důkladně změnila a stala se naopak příznivou.

Tato nepříznivá komunikační situace Němců před útokem se projevila jako nepřekonatelná překážka zejména po zhroucení německého útoku a byla jednou z hlavních příčin německé porážky.

Dělostřelectvo. Umisťovat a zesilovat dělostřelectvo začali Němci pravděpodobně v posledních dnech června a podařilo se jim umístiti celkem asi 500 baterií skrytých v lesích severně od Marny. Aby bylo utajeno překvapení, bylo upuštěno od zastřelování.

Střelivo bylo dopravováno nákladními auty za noci a jeho doprava trvala asi tři neděle. Zásoby střeliva byly uloženy přímo u baterií. Podle výpovědí zajatců bylo připraveno 3.000—5.000 ran pro baterii.

Přísun ženijního materiálu pro přechod. Jak se tento přísun prováděl, dá se souditi na př. z rozkazu 20. německého praporu pionýrů, který byl přidělen 200. divisi. Tento rozkaz je datován 2. července a obsahuje hlavně dispoice a některé podrobnosti o zásobování materiálem pro přechod.

Především nařizuje provedení obhlídky cest pro příjezd a výjezd v místech skládky pontonů, která mají býti co nejbližší u břehu (pohotovostní místa). Pontony byly dopravovány na tato místa v noci na mostních vozech tažených koňmi a traktory. (Na př. 200. divise zařídila 2 pohotovostní místa, a to u osady Treloup, jedno 1.200 m a druhé 1.800 m od Marny.)

Mezi jiným nařizuje dále tento rozkaz ukládati na pohotovostních místech mimo pontony jen nejpotřebnější převážecí materiál. Pontony se mají zakopati (dnem nahoru) 30—40 cm hluboko, stěny pontonů se mají obložit drnem k ochraně před střepinami střel, nedaleko takové skládky pontonů mají se vyhloubiti zákopy pro příslušná družstva nosičů. Při těchto výkonech má se dbáti všech opatření pasivní OPL. a velitelé nesmějí opustiti dříve místa skládky, dokud se osobně nepřesvědčí, že veškerý materiál je zastřen před leteckým pozorováním.

Také materiál na stavbu mostů byl zčásti dopravován a ukládán stejným způsobem jako pontony určené k převážení prvních útočných sledů. Trámce a fošny byly uloženy na polích a v domech, lanová kotevní a veslařské náčiní blízko stavenišť mostů a vše bylo pokryto zastírací látkou.

Posun pěchoty k Marně. Všechny útočné divise pochodovaly v noci po značkových cestách. Jednotlivé pochody nepřesahovaly 12—15 km a byly vsunuty mezi ně noci, kdy se nepochodovalo a odpočívalo. Míst k táboření a kantonování bylo dosaženo však často mezi 4. a 8. hodinou ranní, takže poslední část pochodů byla mnohdy pozorována nepřátelskými letci.

Divise v obranném postavení nezměnily svých dispoic až do dělostřelecké přípravy vůbec.

Německá opatření k zastření příprav k přechodu. Posilové dělostřelectvo bylo umístěno skrytě, po většině v lesích, a neprojevilo se až do posledního okamžiku.

Střelivo a materiál na přechod byl dopravován zásadně v noci; rovněž vojska pochodovala jen v noci.

Letectvo v posledních dvou týdnech před útokem bylo velmi činné a snažilo se zabránit vzdušnému nepřátelskému pozorování.

Jednotky v obranném postavení měly nařízeno znemožnit každou průzkumnou činnost nepřátelských pěších hlídek.

Mimo to veškerá vyšší i nižší velitelství vydala velmi mnoho přísných nařízení, v nichž ve všech byla uplatňována zásada, že nejdůležitější podmínkou úspěšného přechodu je shromáždit prostředky nepozorovaně před nepřítelem. Některá z nich pro zajímavost uvádím:

1. Při všech obhlídkách za dne nesmí být překročen okraj lesů, zákaz přecházení mýtin a nepříteli viditelných průseků.

2. Zákaz nošení a rozvírání map nápadným způsobem.

3. Zákaz denních obhlídek terénu před čarou pohotovostních míst.

4. Stálá služba leteckých pozorovatelů v táborech, kteří oznamovali nálet nepřátelských letounů.

5. Budou-li tábory za noci s letadel osvětleny, zastaví se každý a stojí nehybně na svém místě.

6. Zákaz pásti koně.

7. Přivázání píce jen jednotlivými povsky.

8. Zákaz ohňů, světél, používání kapesních elektrických lampiček.

9. Zabránit viditelnému kouření polních kuchyní. Zákaz vařit v polních kuchyních v určitých prostorách vůbec.

10. V každém táboře byl určen zvláštní důstojník, který dozíral nad prováděním všech těchto bezpečnostních opatření atd.

Nadřízená velitelství přísně dbala toho, aby vydaná nařízení byla také přesně dodržována. Vidět to na př. z rozkazu, který vydal 11. července von Wichura. Uvádí v něm, že směrnice jím vydané nejsou vojsku buď dobře známy, nebo nejsou dobře prováděny a cituje několik konkrétních případů. V závěru nařizuje, aby každé porušení bezpečnostních opatření, jež jsou naprosto nutná v zájmu utajení prováděných příprav, bylo hlášeno důstojníky přímo velitelství armádního sboru, divise nebo místním velitelům. Připomíná, že mu nejde při tomto opatření snad o porušení kamarádství, nýbrž že je k tomu nucen snahou o blaho svého vojska a o úspěšný výsledek celé akce.

Co bylo Francouzům známo o nepřátelských úmyslech. Přes veškerá opatření, která učinili Němci k zastření svých příprav k přechodu Marne, byli Francouzi, zásluhou všech svých zpravodajských orgánů, dobře informováni o operačních úmyslech Němců.

Připravované operace byly známy Francouzům v hrubých rysech od 25. června a byly jim prozrazeny válečnými zajatci. Kolem 2. července byly zprávy již dosti přesné, takže francouzské velení mohlo činiti odvratná opatření; mimo jiné bylo z výpovědí zjištěno, že Němci zamýšlejí postavit 12—15 mostů a lávek mezi Gland a Dormans. Hlučné skládání materiálu, zejména u Barzy, potvrdilo tyto údaje.

12. července znali Francouzové úplně a přesně podrobnosti nepřátelské operace a večer 14. července byla jim známa i hodina útoku.

Doprava střeliva byla vyražena zajatci a také francouzskými uprchlíky. Francouzové byli přesně informováni, že tato doprava trvala tři neděle, takže mohli z této skutečnosti odvodit správné závěry o celkově připraveném množství střeliva.

Umístění dělostřelectva bylo prozrazeno jen zajatci. Mimo to však i nečetné a velmi nenápadně prováděné zastřelování poskytlo určité závěry, avšak palebná postavení baterií umístěných a zastřených v lesích nemohla být přesně určena.

Začátkem července byla Francouzům známa přítomnost většiny útočných divisí za frontou. Jejich pobyt byl sledován v hrubých rysech na základě výpovědí zajatců a zvláště leteckým nočním pozorováním, které zjistilo zejména prostory tábořících vojsk.

Letci v té době hlásili všeobecně živější ruch, zejména nápadná byla cílá doprava na železnicích a pohyb na nádražích. Posledních 14 dní před útokem hlásili letci i na silnicích značný ruch, zejména pohyby vojsk v ranních hodinách a pohyb jednotlivých vozů a malých jednotek v hodinách denních.

Úspěšné výsledky francouzského leteckého pozorování byly umožněny nedostatečnou komunikační sítí, které měli k dispozici a kterou musili proto při svých přípravách intensivně využívat. Proto ruch na těchto komunikacích, zejména na silnicích, musil být patrný i přes všechna jejich bezpečnostní opatření.

Rovněž německá činnost k utajení příprav nemohla zůstati některými svými opatřeními nepovšimnuta a dalo se i z nich souditi na připravované operace.

S hlediska zpravodajského možno tvrditi, že činnost francouzských zpravodajských orgánů v tomto případě zvítězila nad usilovnou německou snahou o utajení.

Technické prostředky. Technického personálu a materiálu bylo k dispozici pro přechod celkem 59 pionýrských rot, 6 mostových souprav sborových a 29 mostových souprav divisních.

Ocenění Marny s technického hlediska. Marna jako překážka, která měla býti zdolána přechodem, nekladla žádných značných obtíží technického rázu. Její šířka je neveliká (průměrně 70 m), proud mírný, břehy pevné a přiměřeně vysoké, takže i přemostění je technicky poměrně snadné. Nezdál se tedy přechod přes Marnu pro vojska, která již zdolala ve válce toky jako Vislu, Dvinu a Dunaj, žádným zvlášť velkým výkonem.

Provedení přechodu 15. července 1918.

Především nutno znovu uvést, že německá akce nikterak nepřekvapila a že naopak deset minut před německou dělostřeleckou přípravou spustili Francouzi dělostřeleckou protipřipravu, již nejprve uzavřeli současně na celé frontě přehradnou palbou okraje lesů a vesnic, používající při tom částečně plynového střeliva.

K útoku na jižním břehu Marny mělo se nastoupiti v čáře, vyznačené všeobecně železniční tratí, a předcházelo jej překročení Marny převážením a přemostěním.

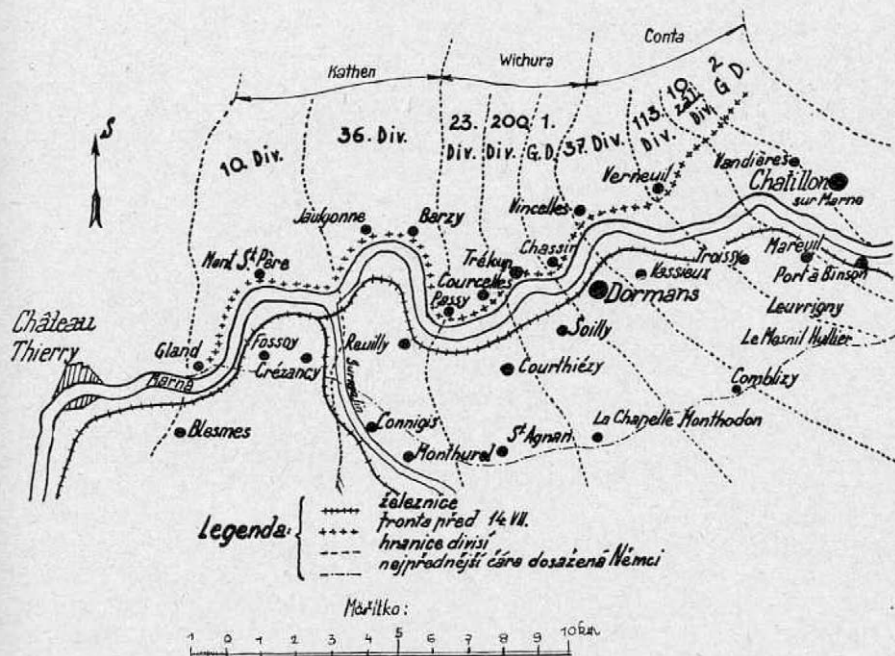
Časový rozvrh německé dělostřelecké přípravy byl tento: Od 1.10 h od. do 1.20 h od.: Překvapovací palba všech baterií a minometů na všechny známé a předvídané cíle i vzdálenější.

Od 1.20 h od. do 2.20 h od.: Palba protibaterijní plynovým střelivem a palba minometů na prostor mezi Marnou a železnicí.

Od 2.20 h od. do 4.50 h od.: Neutralisace a ničení zákopů pěchoty a palba protibaterijní.

Ve 4.50 h od.: Začátek pohyblivé clony (všeobecný útok německé pěchoty).

Náčrt přechodu Marny Němci 15. července 1918.

Časový rozvrh přechodu:

V 0.10 h od.: Shromáždění vojsk v pohotovostních místech blízko míst převážení a doprava pontonů k řece.

V 2.45 h od.: Vyrazení rot, určených jako první k převážení, s pohotovostních míst k řece; spuštění pontonů na vodu.

V 3.00 h od.: Začátek převážení.⁴⁾

V 3.10 h od.: Začátek stavby mostů (pro divisi mimo 10. zál. divisi po 2 mostech, jeden normální a druhý zesílený; úhrnem 14 mostů).

Zde třeba připomenouti, že divise v obranném postavení, určené za útoku do zálohy, počaly pohyby k svému soustředování v 1.00 hodinu, t. j. 10 minut před dělostřeleckou přípravou. Nejprůběžnější jejich prvky

⁴⁾ K podrobnému vyličení převážení a další žen. činnosti vrátíme se v některém z příštích čísel. Pozn. red.

zůstaly však na místě, stáhly se jen 300 m severněji a uvolnily tak frontu umístěným těžkým kulometům.

Přes to, že francouzská protipříprava měla nepříznivý vliv na posuny vojsk a materiálu k řece, začali Němci ve 3 hodiny přechod a podařilo se jim převéztí naráz poměrně značné síly, a to průměrně 1.500 vojáků z divise v 16 minutách. Tyto jednotky měly za úkol chránit přechod dalších jednotek, vyčistiti a obsaditi útočnou základnu jižně od Marny, kterou tvořila, jak víme, železniční trať Paříž—Châlons.

Ve 3.10 hod. začali Němci stavět mosty. Byly předvídány, jak víme, 2 válečné mosty pro divisi, jeden pro zatížení do 3'5 t a druhý pro nákladní auta. Mosty se měly později nahraditi těžším výpomocným mostem, pravděpodobně pro 2 proudy.

Převážení proběhlo bez značnějších obtíží i ztrát. Zato však stavba mostů byla velmi svízelná. Ty části mostu, pro něž byl materiál připraven na místě, byly sice rychle postaveny, ale pak nastala nouze o další materiál k rychlému dokončení mostů, neboť část mostního materiálu měla být dopravena k stavenišťům mostů vozmo. Mostní vozy vyrazily sice přesně z pohotovostních míst, avšak dostihly k mostům opožděně a s velkými ztrátami na koních i na materiálu. Jakmile se rozednilo, byly veškeré komunikace a celé údolí Marny, zejména staveniště mostů, plánovitě postřelovány dělostřelectvem a bombardovány letectvem, takže stavba mostů i samé převážení musily býti často přerušeny.

Tím nastaly tak značné ztráty mostního materiálu, zvláště pontonů, že většina divisí musila upustiti od stavby 2 válečných mostů. A poněvadž se stavba mostů všeobecně značně zdržela, byly zařízeny u všech divisí přívozy.

Dále uvedeme stručný průběh událostí u jednotlivých divisí 15. července a situaci mostů téhož dne večer.

Útok začal jižně od Marny ve 4.50 hodin a počáteční postup byl dosti snadný. Francouzský odpor začal se účinně jeviti teprve, když Němci dostihli vrcholku výšin jižně od Marny. Odtud se další jejich postup mírní, ztráty začínají býti citelné a není jistého spojení. Druhé francouzské posice dosáhli Němci všeobecně až odpoledne a odtud nebyli s to již rázně útočiti, zejména pro nedostatečnou podporu svého dělostřelectva. Průměrný postup do večera 15. července činil 5—6 km; předvídáný postup měl však býti dvojnásobný až trojnásobný.

10. divise. Dosáhla dosti rychle čáry Fossoy—Crézancy, byla však v poledne zasažena prudkým protiútokem Američanů, kteří ji zahnali zpět k železniční trati a zajali několik set vojáků. V noci dostala rozkaz k nástupu. Tato divise potom již nic nepodniká a mizí od 15. července večer s bojiště.

Nemohla postaviti ani jeden z předvídáných mostů z nedostatku pontonů a při ústupu disponuje několika přívozy.

36. divise. Měla určité obtíže při přechodu a zejména nezdar 10. divise na pravém křídle způsobil, že tato divise mohla do večera dosáhnouti jen okraje východních strání potoka Surmelin.

Pro silné postřelování nemůže provésti stavbu mostů. Teprve večer podařilo se postaviti jeden normální válečný most (4trámcový) u Barzy.

23. divise. Zdá se, že postupovala poměrně snadno mimo své pravé křídlo, které se opozdilo z týchž důvodů jako 36. divise. Do večera dosáhla prostoru St. Agnan.

Normální most dokončený v 6.35 hodin byl večer značně poškozen přímými dělostřeleckými zásahy a nemohl býti opraven pro nedostatek pontonů. Zesílený válečný most (6trámcový) konal službu od 13.20 hodin mezi Courcelles a Courthiézy.

200. divise. Za postupu narazila na tuhé poměrně odpory, které zdolala se značnými ztrátami. Večer měla v své moci prostor la Chapelle—Morthodon.

Od 7 hod. ráno je k dispozici zesílený most, který jest udržován jen s nadlidským úsilím. Na místě zničeného normálního mostu u Treloup byly zřízeny přívozy a lávka pro pěší.

1. gardová divise, 37. divise, 113. divise a 10. záložní divise. Tyto divise nenarazily podle všeho za postupu na zvláštní potíže mimo dělovou palbu, avšak po dosažení 2. francouzské posice jich tlak ustává.

1. gardová divise disponuje od 6.20 hodin normálním mostem a od 16.30 hodin zesíleným mostem u Dormans.

37. divise dokončuje v 7.45 hodin zesílený most a v 23.30 hodin druhý most.

113. divise dokončuje v 8.45 normální most a v 16 hodin zesílený most u Verneuil.

V pásmech tří posledních divisí užili Němci umělého zamlžení, a proto zde technický úspěch byl lepší než v druhých místech.

Celkem bylo v činnosti v noci s 15. na 16. července 9 mostů (normálních anebo zesílených) místo předvídaných 14; mimo to bylo postaveno několik přívozů a lávek.

Všeobecně nutno prohlásiti, že německý úspěch byl pozoruhodný, uvážíme-li zvláště, že Francouzové nebyli akcí nikterak překvapeni. Postavené mosty nebyly však s to, aby dopravily v noci všechny potřebné prostředky k živění ztřeššího útoku, a to pro nepřetržitou dělovou palbu, řízenou na mosty a cesty k nim vedoucí. Tato palba znemožnila každé zásobování jako proviantem, tak střelivem.

Pokračování přechodu ve dnech 16. až 18. července.

Události 16. července. Tento den se vyznačuje velmi živými, oboustrannými boji na celé frontě. Do bojů zasahují již jednotky záložních divisí.

Události 17. července. Němci se již nepokoušejí o další ofensivu. Francouzské protiútoky pokračují a získávají úspěchy.

18. července nebylo žádných důležitých událostí. K stavbě předvídaných výpomocných mostů došlo ve výše uvedených dnech jen u několika málo divisí. Příčinou byla stálá a silná činnost nepřátelského dělostřelectva a lelectva a mimo to se nedostávalo také potřebného materiálu, zejména pontonů pro pilotovací soulodí a částečně i pionýrů.

Za protiútoků provedených 16., 17. a 18. července zajali Francouzové několik set Němců. Výpovědi zajatců se shodovaly zásadně v tom, že

prostor získaný jižně od Marny je nedostatečný a že tím zde situace Němců je neudržitelná. Pěchota byla odkázána sama na sebe, neboť byla bez dělostřelecké podpory. Zásobování potravinami a střelivem ze známých nám důvodů nefungovalo, jen vojska 200. divise dostala něco potravin dopravou na soumarech. Ostatní divise se musily spokojit záložními dávkami, které vzaly s sebou pro útok. Jeden důstojník kulometník přiznal, že jeho rota neměla již střeliva. Také nedostatek spojení mezi jednotkami ztěžoval značně velení.

Ústup Němců 19. července.

Situace jižně od Marny se nedala pro francouzskou protiofensivu z 18. července směrem na Soissons již naprosto udržeti a von Boehm nařizuje ráno 19. července ústup na sever přes řeku v noci s 19. na 20. červenec. Zdá se, že by bylo došlo k ústupu, i kdyby nebyl býval proveden 18. července útok VI. a X. francouzské armády.

19. července večer bylo k dispozici na Marně pro ústup 29 mostů (válečných i výpomocných, lávky v to) a několik přívozů; každá divise měla buď válečný nebo výpomocný most. Počet těchto technických prostředků byl dostatečný, takže bylo možno provést ústup bez zvláštních potíží.

Výpomocné mosty byly po ústupu vyhozeny do povětří a válečné mosty částečně rozebrány. Ze zbytků původních 6 sborových a 29 divisních mostových souprav bylo možno sestavit úplně jen 1½ sborové a 3 divisní mostové soupravy.

Ztráty německých pionýrů.

Po veškerý čas pracovali němečtí pionýři na Marně s ohromným úsilím a s neobyčejnou kamarádkou svědomitostí, neboť byli si dobře vědomi odpovědnosti svého úkolu. Dostáli ve všech svých úlohách, ovšem s velkými ztrátami a s nadlidskou námahou. Z použitých 59 pionýrských rot mělo 28 rot přidělených hlavním velitelstvím tyto ztráty:⁵⁾

mrtví: 8 důstojníků, 157 vojáků,
ranění: 28 důstojníků, 753 vojáků a
pohřešovaní: 1 důstojník, 52 vojáků.

Ačkoliv ofensiva přes Marnu neměla pro Němce žádaného úspěchu a byla vlastně počátkem jejich stálého ústupu, nutno prohlásiti, že se pionýři během celé akce chovali co nejvzorněji a splnili svou úlohu čestně. Tento dvojnásobný přechod Marny možno počítati k nejlepším výkonům německých pionýrů ve světové válce vůbec; jejich udatnost, houževnatost, sebeobětování a vytrvalé snášení námah nepřekonal a v této válce žádná jiná německá zbraň.

Za ústupu byla armáda von Boehmova ve velmi choulostivé situaci, ale přes to nenechala Francouzům valný počet zajatců; kořist na válečném materiálu byla najištěn větší.

(Příště dále.)

⁵⁾ U ostatních pionýrských rot nejsou ztráty známy. Pozn. red.